

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, MDCCXVIII

Casus II. Argumentum. Si Papa mandet Patrono, quod provideat Ecclesiæ,
an iste possit eam validè conferre?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72203)

di in Beneficiis Ecclesiasticis, hujusmodi beneplacitum Apostolicum accessisse non præsumitur. Etenim & si possessio immemorabilis, & tanti temporis, de cujus initio memoria non existit, habeat vim tituli, & ex ea præsumi valeat privilegium, ad *Text. in cap. 1. de præscript. in 6.* hoc tamen procedit, quando datur capacitas in exercente actu; ubi enim adest incapacitas sola immemorabilis etiam cum allegatione privilegii non suffragatur, nisi fama privilegii concurrat. *Felin. in cap. causam de præscript. à n. 2., & in cap. cum contingat de for. compet. num. 5. Alex. conf. 74. num. 18. lib. 4. Rot. penes Garz. de Benefic. par. 1. cap. 2. n. 38.*

18 Verum est, quòd Patrono Laico institutio collativa competere possit ex privilegio Apostolico, sed ex hoc non sequitur, quòd possit ei competere etiam ex præscriptione. Ratio enim differentia est, quia Princeps potest facere incapacem capacem, sed præscriptio nisi sit privilegio suffulta, namquam incapacem facit capacem, *Prob. ad Monach. in cap. licet de præben. in 6. num. 6. & 9. Gonzal. in cap. Dilectus 34. de præben. & dignit. n. 2.*

19 Nec obstat regula, quòd quidquid est ex privilegio concessibile, est etiam præscriptibile, hoc enim habet locum in subiecto capace, ut respondet *Lambertin. de jurepatr. lib. 2. par. 3. q. 1. art. 12. n. 4.*

20 Hæc autem capacitas Laicorum conferendi Beneficia deduci non potest ex Textu superius in contrarium relato. *S. Nec dici potest in cap. cum inter de consuetud.* ibi enim non deciditur à Summo Pontifice, collationem dictæ Ecclesiæ spectare ad Regem Angliæ, vel ejus Progenitores ex fundatione, sed solùm ibi continetur simplex narratio, & prætentio Partis, ex qua narratione probari non potest supradicta capacitas; Minusque ex alio Textu *in cap. Dilectus*, ex eo enim solùm deducitur, quòd Rex Galliæ donaverit Præbendas de ejus Jurepatronatus prædicto Decano, quod fieri posse dicemus *infra*, non verò, quòd donaverit jus conferendi, ut explicat *Gonzal. in cap. quisquis de elect. n. 10., & in d. cap. Dilectus nu. 2.* Nec ex allegata resolutione Sacræ Congregationis Concilii, ibi enim non dicitur, quòd Comes de Bassignes haberet jus conferendi Beneficia ex præscriptione.

21 Exemplum verò desumptum à Conversionis non adversatur, quia isti non sunt simpliciter Laici habitu, & professione, sed sunt Personæ Religiosæ, & Ecclesiasticæ;

22 unde non mirum si sint capaces jurium spiritualium; Patronus enim Clericus, & Ecclesiasticus potest ex præscriptione habere jus instituendi, & conferendi Beneficia, ad *Text. in cap. cum contingat de foro compet. Felin. in cap. cum Venerabilis de exception. nu. 35. Lambertin. de jurepatr. lib. 1. par. 1. q. 9. art. 3. n. 18. cum seqq. & lib. 2. par. 3. q. 1. art. 10. n. 1.*

23 Patet igitur ex supradictis, quòd Patrono Laico competere non possit ex præscriptione institutio collativa, nec institutio authorizabilis; Crederem tamen posse ei competere ex præscriptione institutionem corporalem; hæc enim est nuda traditio, & inductio in possessionem bonorum, & jurium Ecclesiæ, seu Beneficii; quæ non est quid spirituale, sed merè temporale, & executorium tituli spiritualis jam translatis; Unde postquam Clerico fuerit ab Ordinario collatum Beneficium Patronale, poterit Patronus ex præscriptione tradere, & inducere eum in possessionem etiam domus, vel aliarum rerum, bonorum, & jurium spectantium ad idem Beneficium, & per hujusmodi inductionem Clericus acquireret possessionem, seu institutionem corporalem Beneficii. *Bellamer. in cap. In literis num. 15. & seqq. de restit. spoliat.* Cum Laicus possit præscribere merè temporalia, ut patet in decimis, ubi Laicus, licet non possit præscribere jus decimandi, potest tamen præscribere ipsas decimas uti fructus temporales. *Giovagnon. respons. 27. num. 30. lib. 2. Card. de Luc. de decim. disc. 6. n. 13. Lagunez. de fructib. par. 2. cap. 7. num. 23. & sequentibus.*

ARGUMENTUM.

Si Papa mandet Patrono, quòd provideat Ecclesiæ, An ille possit eam validè conferre?

SUMMARIUM.

- 1 Verbum provide, aut ordinare idem est ac instituere, & conferre.
- 2 Patrono, sive Laico, sive Clerico competere potest jus instituendi, & conferendi ex privilegio.

3 Man-

- 3 Mandante Papa Patrono, quòd provideat, aut ordinet Ecclesiam, non potest Patronus vigore hujus rescripti illam conferre, quando institutio, & collatio spectat ad Ordinarium, & num. 5. Et quare? Vide num. 6.
- 4 Verbum provideat est generale continens omnes modos, per quos Ecclesia providetur.
- 7 Summus Pontifex per sua rescripta non videtur velle alteri præjudicare.
- 8 Quando institutio spectat ad Summum Pontificem, hoc mandante Patrono, quòd provideat Ecclesia, Patronus si sit Clericus, non solum poterit præsentare, sed etiam conferre; secus si Patronus sit Laicus.

CASUS II.

Pontifex rescripsit, & mandavit Patrono, ut provideret Ecclesie Patronali vacanti; Patronus autem vigore hujus rescripti non solum præsentavit, verum etiam contulit dictam Ecclesiam Titio. Quæritur an hoc validè fieri potuerit per Patronum?

Videtur respondendum affirmativè, Pontifex enim rescribendo Patrono, sive Laico, sive Clerico, ut provideat Ecclesie Patronali vacanti, videtur eum privilegiare, & concedere jus instituendi, & conferendi Ecclesiam, dum verbum *providere*, sicuti & verbum *ordinare* idem est ac *instituere*, & *conferre*, Gonzalin cap. cum satis de offic. Archidiacon. n. 7. Unde Patronus hoc jure sibi ex privilegio concessio potuit validè conferre Titio præfatam Ecclesiam; nec est novum, nec à jure alienum, quòd Patrono, sive Laico, sive Clerico competere possit jus instituendi, & conferendi Beneficia ex privilegio, juxta auctoritates in superiori Casu relatas num. 5., quibus addo Lambertin. de jurepat. lib. 2. par. 1. q. 1. art. 7. nu. 4. prope finem, Vivian. eodem tract. lib. 12. cap. 3. num. 11.

Verum in hac quæstione procedendum censeo cum distinctione. Distinguo igitur inter casum, quo institutio, & collatio Ecclesie spectat ad Ordinarium, & casum, quo eadem institutio, & collatio pertineat ad Summum Pontificem. Primo casu rescriptum Summi Pontificis, quo

mandatur Patrono, ut provideat Ecclesie, intelligi debet, quòd provideat Ecclesie eo modo, quo potest Patronus illum providere, scilicet nominando, & præsentando, non verò conferendo, aut instituendo. Sicuti rescriptum Pontificis, ubi mandatur Patrono, quòd ordinet Ecclesiam, non concedit Patrono privilegium illam conferendi, quando collatio, & institutio spectat ad Ordinarium; ordinatio enim Ecclesie Patronalis non est simplex præsentatio, nec simplex institutio, sed quid compositum ex institutione, & præsentatione, dum nec institutio sine præsentatione, nec præsentatio sine institutione est ordinatio Ecclesie, Lambertin. de jurepat. lib. 2. par. 1. quest. 1. art. 6. n. 4. Unde mandante Summo Pontifice Patrono, quòd ordinet Ecclesiam, intelligitur ei demandasse, quòd ordinet eo modo, quo potest illam ordinare, scilicet, quòd utatur jure suo in præsentando, præsentare enim dicitur largo modo ordinare, Roch. de Curt. de jurepat. in prælud. nu. 8. in fine ibi -- largo modo loquendo præsentatio dici potest ordinatio -- & non, quòd instituat, seu conferat.

Ratio est, quia si præfatum rescriptum in hoc casu concederet Patrono, sive Laico, sive Clerico jus instituendi, & conferendi, & verbum *provideat* ibi sumeretur strictè pro institutione, & collatione, læderetur jus Episcopi, eique præjudicium inferretur, & absque ulla causa privaretur pro ea vice suo jure instituendi, quod non est præsumendum fuisse volitum à Summo Pontifice, qui per sua rescripta non

non

non intendit alteri præjudicare, nisi expresse deroget regulæ de jure quæsti. non rollen. Ac proinde, ut excludatur hujusmodi præjudicium Ordinarii verbum provideat in rescripto prolatum latius interpretari debet pro nominatione, & præsentatione, itaut vigore illius Patronus possit præsentare, non verò instituire, & conferre, *Imol. in cap. super eo de offic. delegat. nu. 2. & 4. Card. de Luca de Canonic. disc. 39. nu. 2. & 3., de renunciat. disc. 17. n. 17., de jurepat. disc. 70. n. 15., de success. disc. 53. n. 24. Rota decis. 174. n. 3. par. 1., & decis. 119. nu. 7. & 370. num. 5. & 449. n. 10. par. 5. recent. & decis. 531. num. 22. par. 4. rec. & decis. 305. n. 18. par. 9. tom. 1. rec. & decis. 14. n. 17. par. 10.*

8 Si verò institutio, & collatio Ecclesiæ spectet ad Summum Pontificem, tunc aut Summus Pontifex rescribit Patrono Clerico, ut provideat, aut ordinet Ecclesiam, & tunc videtur illum privilegiare, & concedere privilegium instituendi, itaut Patronus Clericus vigore hujus rescripti non solum poterit præsentare, sed etiam validè instituire, & conferre; quia in hoc casu non adest præjudicium tertii, sed solum ipsius Papæ concedentis, cui ipsemet Papa renunciare potest; Aut rescribit Patrono Laico, & quia iste in radice est incapax juris conferendi, & instituendi, non præsumitur in dubio Pontifex per hujusmodi rescriptum voluisse ei concedere privilegium conferendi, & sic non poterit iste validè conferre, & instituire, ut expresse docet *Imol. in d. cap. super eo de offic. deleg. n. 20. ibi-- Et per hoc videtur, quòd si scribat Patronis Clericis, quòd provideant Ecclesiæ, quòd nedum poterunt præsentare, sed etiam instituire, non sic in Laicis Patronis.*

ARGUMENTUM.

Cappellania Laicalis potest conferri à Patrono, sive Clerico, sive Laico, secus si deinde fiat erectio formalis illius auctoritate Ordinarii, quia tunc mutat statum, & naturam.

SUMMARIUM.

1 Cappellania merè Laicalis conferri potest propria auctoritate à Patrono, sive Laico, sive Clerico.

- 2 Relicto legato Missarum in Ecclesia Regularium à Testatore absque designatione personæ, an sit in libertate Patroni committere celebrationem Sacerdotibus tam Regularibus, quàm Sæcularibus, vel potius teneatur illam committere Regularibus, & num. 3. Amplia num. 4. & 5.
- 6 Cappellania merè Laicalis sunt capaces Laici etiam pueri, & femina.
- 7 Voluntas Fundatoris est omnino attendenda.
- 8 Ordinarius non potest erigere Cappellaniam merè Laicalem in Beneficium Ecclesiasticum contra voluntatem Fundatoris.
- 9 Cappellania Laicalis, si erigatur in titulum Beneficii, non potest amplius conferri à Patrono propria auctoritate, & quare? Vide ibi.
- 10 Quenam sint requisita Beneficii Ecclesiastici. Vide num. 11. 13. 14. & 15.
- 12 Prohibitio Fundatoris, quòd Ordinarius non se intromittat in Cappellania provisione, procedit in Cappellaniis merè Laicalibus, secus in Cappellaniis erectis auctoritate Ordinarii.
- 16 Beneficia manualia sunt vera Beneficia.

CASUS III.

Titius mandavit erigi, ac fundari de nonnullis ejus Bonis in quodam Altari Cappellaniam cum onere Missarum, reservando Juspatronatus activum favore sui Consanguinei, & ejus descendendum in infinitum, cum declaratione, & expressione, quòd dicta Cappellania esset merè laicalis, & manualis ad instar legati pii, itaut ad ipsam possent præsentari etiam Laici, & quòd in ejus provisione, & dispositione non se intromitterent nec Dataria Apostolica, neque Episcopus, nisi tanquam Executor legalis legatorum piorum.

Erecta igitur, & fundata per ipsummet Titium hujusmodi Cappellania merè Laicali, per plurium annorum decursum Consanguinei Titii Patroni illam propria auctoritate contulerunt modò uni, modò alteri Sacerdoti, qui Missas à Titio injunctas celebraret; sed quia deinde hujusmodi Cappellaniæ fuit facta erectio formalis in Cancellaria cum decreto Vicarii, non contradicente eodem Titio fundatore. Hinc oritur dubium, an Patroni possint in posterum illam propria auctoritate conferre?

Cer-